

Konu 2: Osmanlı-Safavi İlişkileri (17. Yüzyıl)

16.yy.başında ve ortalarında dini meseleler Osmanlı ve Safavi İmparatorlukları arasında sorun oldu. 1500 sıralarında Batı İran'daki Erdebil kasabasından Genç Şeyh İsmail Türkçe konuşan yerel aşiret üyelerinin kendisine,atalarına özellikle de 13.yüzyılda yaşamış Şeyh Safi'ye bağlılığından yararlanarak kendisini Şah ilan etti. Anadolu'da Türkçe konuşan Şialar arasında popülerlik kazandı.Safavi şeyhleri Anadolu'da epey taraftar topladılar. Osmanlı Devleti ile Safavi Devleti 16. yüzyıl boyunca uzun ve zorlu savaşlar yaptılar. Safavi Devletinin kurulması ile Orta Asya ile Anadolu arasındaki bağ kopmuştu. İki devlet arasında Irak, Azerbaycan ve Gürcistan üzerindeki hakimiyet mücadelesi vardı. Safavi coğrafyası ana karargahtan çok uzaktı, ordunun ikmal sorunu büyüktü. III. Murad tahta geçtiğinde Şah Tahmasb, Amasya Antlaşmasını bozmamak için Tokmak Hanı hediyelerle birlikte İstanbul'a gönderdi, fakat Tahmasb'ın 1576'da taht kavgası yapan oğulları tarafından zehirlenmesiyle tahta II. İsmail geçti. Bu arada Gilan'dan dönen bir tüccar kervanına saldırı yapıldı, Erzurum'dan gönderilen çavuşlar hapse atıldı. Safaviler bu mücadele esnasında sınır boylarındaki aşiretlere mansıplar dağıtarak kendi yanlarına çekmeye çalışıyorlardı. II. İsmail'in de zehirlenmesinin ardından Sokollu Mehmed Paşa'nın itirazına rağmen Lala Mustafa Paşa Erzurum serdarlığına, Koca Sinan Paşa ise Bağdad havalisi serdarlığına tayin edildi. Mustafa Paşa, Gürcistan üzerinden Şirvan fethine memur oldu, Sünni olan Şirvanlılar Osmanlı Devleti'nden yardım isteyince. İki ordu 1578'de Çıldır Muharebesinde karşılaştılar, Safaviler yenildi, Gürcistan kapıları Osmanlı'ya açıldı, Tiflis dahil Gürcistan ele geçirildi. Dağıstan bölgesine Özdemiroğlu Osman Paşa beylerbeyi tayin olundu ve önemli işler yaptı. Safavilerin doğudaki en büyük rakibi Özbeklerdi. Osmanlı Devleti, Özbekler ile iletişim kurarak Şia Safaviler nedeniyle sekteye uğrayan Orta Asya Dünyası ile bağ kurmak istiyorlardı. 1588'den itibaren Özbeklerin Safavi hakimiyetindeki Horasan'a hücumu Herat ve Meşed'in alınmasıyla devam etti. Batıda Osmanlılar, doğuda Özbekler tarafından sıkıştırılan Şah Abbas barış istedi, 21 Mart 1590'da Ferhad Paşa ya da İstanbul Antlaşması imzalandı. Osmanlı sınırları doğuda en geniş sınırlarına ulaştı, Hazar Denizine kadar. Aras nehrinin güneyinde Tebriz, Gürcistan, Dağıstan, Şirvan Osmanlı topraklarına katıldı.